

Múzeum vojvodinských Slovákov
Galéria Zuzky Medveďovej

MÁRIA GAŠKOVÁ

samostatná výstava obrazov

11.03. — 28.04.2023

Báčsky Petrovec
Republika Srbsko

Maliarska lyrika Márie Gaškovej

Akademická maliarka **Mária Gašková** (1948) už pol storočia vytvára na plátne svoj paralelný svet čistých emócií, zakodovaných vo farebných plochách a tvaroch. Abstraktná maľba, ktorá najčastejšie v strede obrazu má jasne zafinovaný abstraktný tvar - na začiatku najčastejšie obly - bola a zostala Gaškovej opsesívnym maliarskym vzorcom. Ten abstraktné, ale jasne definovaný tvar najčastejšie v strede obrazu, časom nadobudol v jej tvorbe vnútornú dynamiku, pomocou ostro lomených čiar, ktoré sa z toho zvláštneho vnútorného jadra obrazu začínajú šíriť, ale zároveň aj chabnúť a strácať na intenzite, na okrajovom priestore maľby. Maľby, ktoré v rôznych obmenách, ale vo svojej podstate zodpovedajú tomuto opisu sú pravdepodobne najčastejšie v Gaškovej bohatom maliarskom opuse. Sú tu, pravdaže, aj rôzne iné interpretácie jej maliarskeho sveta, ktoré sa v menšej - alebo niekedy - aj väčšej miere vzdialujú od uvedených postupov Gaškovej poetiky a jej základného maliarskeho kódu.

Tvorivý začiatok Gaškovej palety bol zatvorený, utlmený, ale v priebehu času, vsávala čoraz viac svetla. Dominantnou farbou jej maliarskej tvorby je vangogovsky žltá farba a jej príbuzne odtiene. Maľby Márie Gaškovej sú veľmi často monochromaticky ladené. Pomocou bohatstva válerov a širokého spektra odtieňov najmä, žltej, či príbuzných pomarančovej, alebo okrovej farby, ktoré považujeme v jej tvorbe za najcharakteristickejšiu, Mária Gašková vytvára svoj jedinečný lyrický výtvarný svet. Tento svet s nami komunikuje nie pomocou významov, ktorých nositeľkou je forma, teda nie pomocou spoznávacích, racionálnych postupov a odkazov, ale pomocou čistých emócií. Ich nositeľkou je jednoznačne farba a jej vnútorné psychologické, citové hodnoty.

V rámci expozície Gaškovej obrazov v Galérii Zuzky Medvedovej, pri príležitosti jej dvojitého jubilea, sme sa snažili uvedené tvrdenie, predstaviť v prvej časti expozície pomocou jej charakteristických a ľahko rozpoznateľných prác a v druhej časti expozície sme sa snažili predstaviť neuveriteľnú citovú silu farby, ktorá jej je imanentná. Totiž pri formálne podobných maliarskych postupoch, keď Gašková použije pri stvárňovaní svojho maliarskeho sveta fialovú, modrú alebo zelenú farbu ako dominantnú, citový svet z prvej časti expozície nadobudne celkom inú podobu. Tiež sú tu prítomné maľby, ktoré svoj základný citový, teda umelecký odkaz vytvárajú pomocou kombinácií farebných abstraktných plôch: červenej, modrej, zelenej...

Bohatý maliarsky opus Márie Gaškovej je jedinečnou výzvou a zážitkom pre naše emócie. Gašková pomocou použitých farieb na svojich plátnach dokáže bezprostredne, priamo oplyvňovať naše city a zaviesť nás do vzdialených kútov našej duše, o ktorých sme ani netužili. Svojím lyrickým abstraktným maliarskym prejavom Mária Gašková objavuje neobjaviteľné a artikuluje nedefinovateľné. Silu na to má iba skutočné umenie.

Vladimír Valentík
kurátor výstavy

Сликарска лирика Марије Гашко

Академска сликарка, Марија Гашко (1948) већ пола века ствара на платну свој паралелни свет чистих емоција, кодиран у обојеним површинама и облицима. Апстрактна слика Марије Гашко, која најчешће у централном делу има јасно дефинисан апстрактни облик – на почетку најчешће обле форме – је била, па и остала њена опсесивна сликарска формула. Тај апстрактно, али јасно дефинисан облик, најчешће у средини слике, почео је током времена да стиче у њеном стваралаштву унутрашњу динамику помоћу оштро ломљених линија. Оне почињу из специфичног језгра слике, одједном да се шире, али уједно и да слабе и губе на интезитету приближавајући се маргинама слике. Сlike, које у разним варијантама, али у својој суштини одговарају овом опису, су вероватно и најчешће у богатом сликарском опусу Марије Гашко. Истина је, да постоје и разне друге интерпретације њеног сликарског света, које се, у мањој или већој мери, удаљавају од наведених поступака поетике и сликарског кода Марије Гашко.

На стваралачким почецима, палета Марије Гашко је била затворена, пригушена, али је током времена примала све више светла. Доминантна боја њеног сликарског стваралаштва је вангоговски жута и њој сродне нијансе. Сlike Марије Гашко су врло често монохроматске. Помоћу богатства валера и широког спектра нијанси, нарочито жуте, или њој сродне наранџасте или окер боје, које сматрамо у њеном сликарству за најкарактеристичније, Марија Гашко ствара свој јединствени лирски, ликовни свет. То је свет, који са нама не комуницира помоћу значења, који преноси облик. Дакле, не помоћу сазнајних, рационалних поступака и порука, већ помоћу чистих емоција. Њихов посредник је једино боја и њене унутрашње психолошке, емоционалне вредности.

У оквиру поставке слика Марије Гашко у Галерији „Зуске Медвећове“, поводом њеног двоструког јубилеја, трудили смо се да наведену тврдњу представимо у оквиру првог дела поставке помоћу њених карактеристичних и лако препознатљивих радова, док смо у оквиру другог дела поставке желели да представимо невероватну емоционалну снагу боје, која јој је иманентна. Дакле, код формално сличних сликарских поступака, када Марија Гашко одлучи при стварању свог сликарског света да употреби љубичасту, плаву или зелену боју као доминантне, емоционални свет из првог дела поставке добија сасвим другачији вид. Овде су такође присутне слике, које своју основну емоционалну, дакле уметничку поруку, стварају помоћу комбинације апстрактних површина: црвене, плаве, зелене...

Богати сликарски опус Марије Гашко је јединствен изазов и доживљај за наша осећања. Гашкова успева на својим платнима помоћу коришћених боја да директно утиче и овлада нашим осећањима и води нас до удаљених предела наше душе, о којима нисмо ни знали да постоје. Помоћу свог лирског апстрактног сликарског израза Марија Гашко нам објављује необјављиво и артикулише оно што је немогуће дефинисати. Снаге за тако нешто, може имати само уметност.

Владимир Валенћик
куратор изложбе

Кісеніе, олеј на платне, 100 x 90 см, 2020 / Киријане, уље на платну, 100 x 90 цм, 2020.

Odduch perokoja, olej na plátne, 100 x 90 cm, 2021 / Odmor neмира, ulje na plátnu, 100 x 90 cm, 2021.

Zoznam vystavených obrazov / Список изложених слика

1. Pohľady (diptych), olej na plátne, 85,5 x 160 cm, 1982
Погледи (диптих), уље на платну, 85,5 x 160 цм, 1982.
2. Vesmír, olej na plátne, 122 x 102 cm, 1980
Свемир, уље на платну, 122 x 102 цм, 1980.
3. Modrá, olej na plátne, 120 x 100 cm, 2012
Плава, уље на платну, 120 x 100 цм, 2012.
4. Nadhľad, olej na plátne, 120 x 100 cm, 2013
Перспектива, уље на платну, 120 x 100 цм, 2013.
5. Základ III, olej na plátne, 100 x 80 cm, 2012
Основа III, уље на платну, 100 x 80 цм, 2012.
6. Pri konci, olej na plátne, 120 x 100 cm, 2013
На крају, уље на платну, 120 x 100 цм, 2013.
7. Nová dimenzia, olej na plátne, 100 x 120 cm, 2019
Нова димензија, уље на платну, 100 x 120 цм, 2019.
8. Dinamika kruhu (diptych), olej na plátne, 100 x 140 cm, 2013
Динамика круга (диптих), уље на платну, 100 x 140 цм, 2013.
9. Kompozícia I – Mramorové zvuky, olej na plátne, 100 x 135 cm, 2003
Композиција I – Мермерни звуци, уље на платну, 100 x 135 цм, 2003.
10. Jemne zahalené, Cesta v diaľ (diptych), olej na plátne, 160 x 100 cm, 2011
Благо прикривено, Пут у даљину (диптих), уље на платну, 160 x 100 цм, 2011.
11. Granitné zvuky (diptych), olej na plátne, 100 x 140 cm, 2010
Гранитни звуци (диптих), уље на платну, 100 x 140 цм, 2010.
12. Hore je dolu, olej na plátne, 120 x 80 cm, 2018
Горе је доле, уље на платну, 120 x 80 цм, 2018.
13. Cesta, olej na plátne, 100 x 120 cm, 2018
Путовање, уље на платну, 100 x 120 цм, 2018.
14. Tuzemské vlny, olej na plátne, 120 x 100 cm, 2018
Земаљски валови, уље на платну, 120 x 100 цм, 2018.
15. Kozmické vlny, olej na plátne, 120 x 100 cm, 2018
Космички валови, уље на платну, 120 x 100 цм, 2018.
16. Cyklus Atlantída, olej na plátne, 100 x 80 cm, 2023
Циклус Атлантида, уље на платну, 100 x 80 цм, 2023.
17. Fialový mýtus I, olej na plátne, 120 x 100 cm, 2021
Пурпурни мит I., уље на платну, 120 x 100 цм, 2021.
18. Prúd do zelena, olej na plátne, 100 x 120 cm, 2020
Ток у зелено, уље на платну, 100 x 120 цм, 2020.
19. Fialový mýtus II, olej na plátne, 120 x 100 cm, 2021
Пурпурни мит II., уље на платну, 120 x 100 цм, 2021.

20. Farebná krajina II, olej na plátne, 100 x 150 cm, 2018
Предео у бојама II., уље на платну, 100 x 150 цм, 2018.
21. Krajina, olej na plátne, 100 x 100 cm, 2018
Предео, уље на платну, 100 x 100 цм, 2018.
22. Farebná krajina I, olej na plátne, 120 x 100 cm, 2018
Предео у бојама I., уље на платну, 120 x 100 цм, 2018.
23. Farebná hra, olej na plátne, 100 x 70 cm, 2022
Шарена игра, уље на платну, 100 x 70 цм, 2022.
24. Do stredy farieb, olej na plátne, 100 x 70 cm, 2022
У центар боја, уље на платну, 100 x 70 цм, 2022.
25. Modrý práš, olej na plátne, 100 x 90 cm, 2021
Плави огрчач, уље на платну, 100 x 90 цм, 2021.
26. Vznik, olej na plátne, 140 x 80 cm, 2017
Настанак, уље на платну, 140 x 80 цм, 2017.
27. Oddych perokoja, olej na plátne, 100 x 90 cm, 2021
Одмор немира, уље на платну, 100 x 90 цм, 2021.
28. Cyklus Atlantída, olej na plátne, 100 x 70 cm, 2023
Циклус Атлантида, уље на платну, 100 x 70 цм, 2023.
29. Biele tiene, olej na plátne, 100 x 120 cm, 2020
Беле сенке, уље на платну, 100 x 120 цм, 2020.
30. Vnútroňný zápas, olej na plátne, 100 x 90 cm, 2020
Унутрашња борба, уље на платну, 100 x 90 цм, 2020.
31. Zrod pohybu, olej na plátne, 120 x 100 cm, 2015
Рађање покрета, уље на платну, 120 x 100 цм, 2015.
32. Tornádo, olej na plátne, 100 x 70 cm, 2015
Торнадо, уље на платну, 100 x 70 цм, 2015.
33. Sféra II, olej na plátne, 100 x 75 cm, 2015
Сфера II., уље на платну, 100 x 75 цм, 2015.
34. Sféra, olej na plátne, 100 x 70 cm, 2015
Сфера, уље на платну, 100 x 70 цм, 2015.
35. Klíčenie, olej na plátne, 100 x 90 cm, 2020
Клијање, уље на платну, 100 x 90 цм, 2020.

Mária Gašková sa narodila 17. apríla 1948 v Kysáči. Základnú školu ukončila v Kysáči a strednú učiteľskú v Sriemskych Karlovciach, kde sa začala i výtvarne zdokonaľovať. Fakultu úžitkových umení v Belehrade ukončila v roku

1973 a o dva roky neskoršie tu absolvovala i postgraduálne štúdium monumentálnej maľby. Pracovala ako výtvarný pedagóg na stredoškolských a vysokoškolských ustanovizniach ako sú: Sredoškolské stredisko Jovana Vukanoviča v Novom Sade, Gymnázium Jána Kollára v Báčskom Petrovci, Pedagogická akadémia v Novom Sade a Vyššia škola pre vzdelávanie vychovávateľov v Novom Sade. Ako školiteľka bola členkou komisii na odborných a štátnych skúškach.

Vystavná činnosť Márie Gaškovej je pozoruhodná a môžeme konštatovať, že je aktívna od roku 1971, odkedy vystavuje na spoločných výstavách a od roku 1973 vystavuje aj samostatne. Od roku 1981 je členkou Združenia výtvarných umelcov Vojvodiny. V roku 2000 Gašková odchádza do dôchodku, ale i ďalej tvorí a aktívne sa zúčastňuje na výstavách.

Realizované s finančnou podporou
Obce Báčsky Petrovec

Organizátor výstavy: Múzeum vojvodinských Slovákov;
Za vydavateľa: Mgr. Anna Sáčová-Pintírová;
Konceptcia výstavy: Vladimír Valentík;
Jazyková úprava: Anna Speváková;
Fotografie: Mária Gašková, Mgr. Zdenko Lončar;
Dizajn tlačeneho materiálu: Mgr. Zdenko Lončar;
Tlač: Scan & Print, Báčsky Petrovec;
Náklad: 100 výtlačkov